

8 Mart'in Tarihçesi

Serap DURMAZ
JMO Sosyal İlişkiler Üyesi

Clara Zetkin

Neden 8 Martları “Dünya Emekçi Kadınlar Günü” olarak kutluyoruz.

8 Mart çok anlamlı ve çok özel bir gündür. Çünkü kadınların insanlık dışı çalışma koşullarını iyileştirmek için mücadele ettiği ve bu mücadelede katledildikleri gündür.

8 Mart 1857 yılında Amerika'nın New York kentinde tekstil ve konfeksiyon fabrikalarında çalışan 40 000 kadın işçi düşük ücretlerini, uzun çalışma saatlerini ve insanlık dışı çalışma koşullarını protesto etmek amacıyla greve gitmişti. Olayların büyümesinden korkan sermaye güçleri kadınların greve başladıkları fabrika kapılarını kilitleyip müdahale etmiş ve bu kargaşa esnasında çıkan yangında 129 kadın işçi hayatını kaybetmiştir.

Bu olaydan sonra 1908 yılında yine New York'ta 15.000 kadın daha kısa çalışma saati, daha iyi gelir, doğum izni ve oy hakkı için yürüdü. 1909 yılında ilk Kadın Günü 28 Şubat'ta kutlandı. Avrupa'daki kadınlar da Şubat ayının son pazar gününü Kadınlar Günü olarak kutladılar.

1910 yılında Danimarka'nın Kopenhag kentinde 2. Enternasyonale bağlı kadınlar toplantısında

Almanya Sosyal Demokrat Partisi Önderlerinden Clara Zetkin 8 Mart 1857 tarihinde yangında ölen kadın işçiler anısına 8 Mart'ın Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak kutlanması önerisini getirdi ve öneri oybirliği ile kabul edildi.

Avrupa'da ise 1910 Kopenhag Konferansı'nda alınan karar uyarınca, ilk kez 1911'in 19 Mart'ında Avusturya, Danimarka, Almanya ve İsviçre'de Dünya Kadınlar Günü yüz binlerce kadın ve erkeğin katılımıyla kutlandı. Bu kutlamalardan 1 hafta sonra 25 Mart'ta New York kentinde çıkan Triangel yangınında 140 kadın işçi yanarak öldü. Bu olay Amerika çalışma koşullarını büyük ölçüde etkiledi.

1911 yılında Kopenhag kararından sonra ilk kez 19 Mart'ta Avusturya, Danimarka, Almanya ve İsviçre'de kutlandı. Yüzbinlerce kadın ve erkek değişik aktiviteler yaptılar. Oy verme, seçme seçilme hakları yanı sıra meslek edinme ve mesleki eğitim görme haklarını istediler.

1912 yılında Amerika'da, Massahucettes Eyaleti'ndeki büyük yün merkezi Lawrence'de, 20.000 işçi, ücretlerinin azalmasını protesto ettiler. Bunun üzerine büyük New England Tekstil

Clara Zetkin ve Rosa Luxemburg

Sanayi'ni sarsan işi bırakma olayı gerçekleştirildi. Grevcilerin yaptığı pek çok yürüyüşten birinde, bir grup genç kız "Hem Ekmek Hem de Gül İstiyoruz" yazılı bir pankart taşıdı. Karınlarını doyurmak için ekmek, ruhlarını doyurmak için gül istiyorlardı. Bu **James Oppenheim'in** ünlü ***"Ekmek ve Gül" şiirine ilham oldu.

1917 yılında da Rus kadınlar "ekmek ve barış" için grev yaptılar. Yaşam koşullarının kötülüğünü protesto ettiler.

Kadın hakları mücadelesinde 1975 yılı büyük özellik taşımaktadır; bu yıl etkinlikleri içerisinde Birleşmiş Milletler, 1975 yılını Eşit Haklar, Gelişme ve Barış için Uluslararası Kadınlar Yılı, 1975-1985 dönemini ise Dünya Kadın On Yılı olarak ilân etti.

1977 yılında da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 8 Martı Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak kabul etti.

Böylece 8 Mart, dünyada kadınların 1857 yılından beri mücadele ettiği ve bu mücadelelerde kazandığı hakların ifade edildiği bir gün haline geldi.

Evet 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü. Çünkü kadınlarımızın hepsi emekçi değil mi zaten? İş yerlerinde ücretli, evlerde de ücretsiz işçi olarak çalışıyorlar mı?

TÜRKİYE'DE 8 MART KADINLAR GÜNÜ

Türkiye'de ilk kez 1921 yılında "Emekçi Kadınlar Günü" olarak kutlanmaya başlanan 8 Mart, 1975 yılında daha yaygın olarak kutlandı ve sokağa taşındı.

"Birleşmiş Milletler Kadınlar On Yılı" programında Türkiye de etkilenmiş, 1975 yılında "Türkiye 1975 Kadın Yılı" kongresi yapılmıştır. 8 Mart 1980 yılından itibaren dört yıl kutlanmadı. Ancak 1984'ten itibaren her yıl çeşitli kadın örgütleri tarafından kutlanmaya başlandı. Kadınlar 1980'li yıllarda 8 Mart'ı izinli yürüyüş ve şenliklerle kutlayamamışlarsa da, küçük gruplar kutlamalarını sürdürdüler. 1990'lı yıllarda kadın kuruluşlarının sayı ve çeşitliliğinin artması ile beraber 8 Mart daha geniş bir katılımı kutlanı oldu.

Dünya kadın hakları konusunda birçok ilerlemeler göstermiş olsa da, ülkemizde ve gelişmekte olan ülkelerde kadın hakları ne yazık ki istenen seviyelerden oldukça uzakta. Bu Nedenle Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye'de Kadın Hakları Kronolojisi'ne bakacak olursak;

1843- Tıbbiye mektebi bünyesinde kadınlar ebelik eğitimi almaya başladı.

1847- Kız ve erkek çocuklara eşit miras hakkı tanıyan İrade-i Seniye yayımlandı.

1856- Köle ve cariye alınıp satılması yasaklandı.

1858- Arazi Kanunnamesinde mirasın kız ve erkekler arasında eşit olarak paylaşılacağı hükmü yer aldı. Böylece kadınlar ilk kez miras yoluyla mülkiyet hakkını kazandı.

1858- Kız Rüştüyeleri açıldı.

1869- Kadınlar için ilk sürekli yayın olarak nitelenen (haftalık) Terakk-i Muhadderat dergisi yayımlandı.

1869- Kızların eğitimine ilk kez yasal zorunluluk getiren Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayımlandı.

1870- Kız öğretmen okulu Dar-ül Muallimat açıldı.

1871- Mecelle'nin (Osmanlı Medeni Kanunu) uygulanması için çıkarılan Hukuk-ı Aile Kararnamesi ile; evlilik sözleşmesinin resmi memur önünde yapılması, evlenme yaşının erkeklerde 18, kadınlarda 17 olması, zorla evlendirmelerin geçersiz sayılması düzenlendi.

1876- Kanun-i Esasi (ilk Anayasa) kabul edilerek temel haklar düzenlendi. Kız ve erkekler için ilköğretim zorunlu hale getirildi.

1897- Kadınlar ücretli işçi olarak çalışmaya başladı.

1913- Kadınlar ilk kez devlet memuru olarak çalışmaya başladı.

1914- Kadınlar tüccarlık ve esnaflığa başladı.

1914- İnas Darülfünunu adı altında kızlar için bir yüksek öğretim kurumu açıldı.

1921- Darülfünunda karma öğretime geçildi.

1922- Yedi kız öğrenci Tıp Fakültesine kayıt yaptırarak eğitime başladı.

Haziran 1923- Nezihe Muhittin'in başkanlığında ilk kadın partisi olan Kadınlar Halk Fırkası'nın kurulması girişiminde bulunuldu, kadınlara oy hakkı tanımayan 1909 tarihli Seçim Kanunu gereğince valilikçe partinin kuruluşuna onay verilmediğinden dernekleşmeye gidildi.

29 Ekim 1923- Cumhuriyet ilan edildi. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte kadınların kamusal alana girmesini sağlayan yasal ve yapısal reformlar hızlandı.

3 Mart 1924- Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği) çıkarıldı. Böylece eğitim laikleştirilerek tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlandı. Kız ve erkekler eşit haklarla eğitim görmeye başladı.

17 Şubat 1926- Türk Medeni Kanunu'nu kabul edildi. Kanun ile erkeğin çok eşliliği ve tek taraflı boşanmasına ilişkin düzenlemeler kaldırıldı,

kadınlara boşanma hakkı, velayet hakkı ve malları üzerinde tasarruf hakkı tanındı. 4 Nisan 1926 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan kanun 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe girdi.

1930- Belediye yasaı çıkarıldı. Yasa ile kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanındı.

1930- Kadın ve çocukların korunmasına ilişkin ilk düzenleme Umumi Hıfzısıhha Kanunu ile yapıldı.

1930- Doğum izni düzenlendi.

10 Haziran 1933- Kız çocuklarına mesleki eğitim vermek amacıyla Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü kuruldu.

26 Ekim 1933- Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak kadınlara köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakları verildi.

5 Aralık 1934- Anayasa değişikliği ile kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı.

8 Şubat 1935- Türkiye Büyük Millet Meclisi 5. Dönem seçimleri sonucunda 17 kadın milletvekili ilk kez meclise girdi, ara seçimlerde bu sayı 18'e ulaştı.

8 Haziran 1936- İş Kanunu yürürlüğe girdi. Kadınların çalışma hayatına düzenleme getirildi.

1937- Kadınların yeraltında ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması 1935 tarihli 45 sayılı ILO sözleşmesi ile yasaklandı.

1945- Analık sigortası (doğum yardımı) 4772 sayılı yasa ile düzenlendi.

1949- Yaşlılık sigortasının kadın ve erkekler için eşit esaslara göre düzenlenmesi 5417 sayılı yasa ile sağlandı.

1950- İlk kadın belediye başkanı (Müfide İlhan) Mersin'den seçildi.

1952- Sağlık Bakanlığı bünyesinde ana çocuk sağlığı hizmetleri vermeye başladı.

1965- Gebeliği önleyici araçların satış ve

dağıtımının serbest bırakılmasını ve tıbbi zorunluluk halinde kürtaj hakkı tanınmasını düzenleyen Nüfus Planlaması Hakkında Kanun çıkarıldı.

22 Aralık 1966- Eşit değerde iş için kadın ve erkek işçiler arasında ücret eşitliğini sağlayan 1951 tarihli 100 sayılı ILO sözleşmesi onaylandı.

26 Mart 1971- İlk kadın bakan (Türkan Akyol) atandı.

1975- Birleşmiş Milletler tarafından Mexico City'de Birinci Dünya Kadın Konferansı düzenlendi ve bunu takiben 1975-85 yılları arasındaki dönem "Kadın On Yılı" olarak ilan edildi.

27 Mayıs 1983- 10 haftaya kadar olan gebeliklerin kürtajla sona erdirilmesi ve gönüllü cerrahi sterilizasyon yöntemlerine izin verilmesi Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikle sağlandı. Kürtaj için evli kadınlara kocadan izin alma koşulu getirildi.

1985- Türkiye, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesini (CEDAW) imzaladı ve sözleşme 1986 yılında yürürlüğe girdi.

1985- 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda kadın konusu ilk kez bir sektör olarak yer aldı ve bu konuda politikalar belirlendi.

1987- Devlet Planlama Teşkilatı'nda Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu kuruldu.

1989- İstanbul Üniversitesi'nde ilk Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi kuruldu. Bugün üniversiteler bünyesinde kurulan bu merkezlerin sayısı yurt çapında 13'e ulaştı.

24 Ocak 1989- İçişleri Bakanlığı kaymakamlık sınavlarına kadınların da alınacağını açıkladı.

29 Kasım 1990- Kadının çalışmasını kocanın iznine bağlayan Medeni Kanun'un 159. maddesi Anayasa Mahkemesi'nce iptal edildi. İptal kararı 2 Temmuz 1992 tarih ve 21272 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

1990- Tecavüz mağdurunun hayat kadını olması halinde cezanın indirilmesini öngören Türk Ceza Kanunu'nun 438. maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürürlükten kaldırıldı.

14 Nisan 1990- Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, ilk kadın kütüphanesi ve bilgi merkezini açtı.

1990- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesinde, şiddete uğrayan kadınlara ve çocuklara destek hizmeti vermek üzere ilk kadın konukevleri açılmaya başlandı. 2000 yılı itibariyle bu sayı yediye yükselirken kapasiteleri 170'e ulaştı.

1990- 422 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı kuruldu. 25.10.1990 tarihinde kadın sorunları konusunda ulusal mekanizma olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) 3670 sayılı kanunla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olarak kuruldu ve 24.06.1991 tarihinde de Başbakanlığa bağlandı.

Eylül 1990- Yerel yönetimler kadın konusunda özellikle şiddete uğrayan kadınlara yönelik hizmet vermeye başladı. Türkiye'deki ilk kadın sığınma evi Bakırköy Belediyesi tarafından açıldı.

1991- 48. Hükümet döneminde ilk kadın vali (Lale Aytaman) Muğla İline atandı.

17-20 Şubat 1992- Birleşmiş Milletler Uluslararası Kadının İlerlemesi İçin Araştırma ve Eğitim Merkezinin (INSTRAW) toplantısında, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Türkiye'de kadın konusunda odak noktası olarak kabul edildi.

1993- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı işbirliği ile "Kadının kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Ulusal Programı Projesi" uygulamaya başlandı. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü proje kapsamında; eğitim programları,

araştırma projeleri, pilot projeler ve istatistik/yayın faaliyetleri yürütüldü. 16 araştırma projesinin yanı sıra pek çok eğitim programı ve pilot proje desteklendi, araştırma projelerinin bir kısmı ve toplumsal cinsiyet temelinde farklı konularda oluşturulan özet göstergeler kitap haline getirildi.

Ayrıca cinsiyete dayalı veri tabanı oluşturulması amacıyla Devlet İstatistik Enstitüsü'nde Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesi kuruldu.

1993- İstanbul Üniversitesi'nde ilk Kadın Araştırmaları Ana Bilim Dalı açıldı ve yüksek lisans programı vermeye başladı. Bugün Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı olarak Yüksek Lisans Programı veren üniversite sayısı dörde ulaştı.

1993- Kadın Dayanışma Vakfı, Altındağ Belediyesinin desteğiyle kadın danışma merkezi ve kadın sığınma evini açtı.

25 Haziran 1993- Türkiye'nin ilk kadın başbakanı (Tansu Çiller) hükümeti kurdu.

5-8 Aralık 1993- Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı ve Ankara Üniversitesi. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi işbirliği ile "Kadın Kimliği Kongresi" düzenlendi. Kongre gündemini; kadın emeğinin biçimleri, siyasette kadın kimlikleri, kadın bedeninin tanınması, kadın imgesinin üretimi ve dolaşımı, sanatın içinden kadın ve kadın örgütlenme biçimleri başlıklı konular oluşturdu.

1993- Halk Bankası'nca kadınları girişimciliğe özendirme amacıyla kadınlara özel, düşük faizli kredi uygulaması başlatıldı.

1994- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü bünyesinde, şiddete uğrayan kadınlara hukuki ve psikolojik danışmanlık, girişimcilik ve el emeğinin değerlendirilmesi konularında hizmet vermek amacıyla Bilgi Başvuru Bankası (3B) kuruldu.

5 Nisan 1994- Dünya Bankası ve Türkiye Cumhuriyeti .Hükümeti arasında imzalanan İkraz Anlaşması gereğince başlayan İstihdam ve Eğitim Projesi'nin alt bileşenlerinden Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi (KİG) Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce yürütülmeye başlandı. Proje kapsamında on altı araştırma projesi gerçekleştirildi, on üç tanesi kitap haline getirildi.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nde kitap, makale, tez, seminer, konferans dokümanları ve gazete kesiklerinin derlendiği ve Ankara'nın tek kadın kütüphanesi olarak da nitelendirilebilecek bir Dokümantasyon Merkezi kuruldu. 1000 saydamdan ve web sayfasından oluşan "Kadınlara Görsel Tanıklık" adlı kadın fotoğrafları arşivi oluşturuldu. Kadınların çalışma yaşamlarına dair "Kadın Çalışıkça" adlı bir belgesel/tanıtım filmi yapıldı.

Toplumsal cinsiyet yaklaşımını ana plan ve programlara yerleştirmek için resmi, özel ve sivil toplum kuruluşları çalışanlarına yönelik olarak toplum kuruluşları çalışanlarına yönelik olarak kullanılması planlanan ve modüler bir eğitim materyali olan Toplumsal Cinsiyet Eğitim paketi hazırlandı ve pilot uygulamaları yapıldı. Haziran 2000 tarihinde proje sonuçlandı.

1994- Türkiye Kahire'de yapılan Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma Konferansına katıldı. Konferans'da kadının statüsü ve sağlık ilişkisini vurgulayan "üreme sağlığı" kavramı üzerinde duruldu ve kadın sağlığında "bütüncül" bir yaklaşım benimsendi. Bu yaklaşım doğrultusunda Sağlık Bakanlığı koordinatörlüğünde ilgili kesimlerden sağlanan katılımıla "Kadın Sağlığı ve Aile Planlaması Ulusal Eylem Planı" hazırlandı. 1998 yılında kamuoyuna sunulan Eylem Planı 6 ana çalışma grubu tarafından oluşturuldu. Kadının Statüsü grubunun koordinasyonunu Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü üstlendi.

1995- Kurulduğundan bu yana, açtığı kadın danışma merkezi ile şiddete uğrayan kadınlara danışmanlık hizmeti veren Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, kadın sığınma evini açtı.

1995- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce Dünya Bankası Japon Hibe Fonundan 1993 yılında elde edilen finansman ile ülkemizde kadın girişimcilere sağlanan finans ve finans dışı hizmetlerin neler olduğunu ve kadın girişimcilerin bu hizmetlere ulaşımlarını ortaya koymak üzere bir araştırma projesi olan Küçük

Girişimcilik Projesi gerçekleştirildi. Proje kapsamında belli illerde alan çalışmaları yapıldı ve elde edilen bilgiler kitap haline getirildi.

Şubat 1995- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce gönüllü kadın kuruluşları arasındaki iletişim ve dayanışmayı güçlendirmek, bilgiyi yaygınlaştırmak için aylık "Kadın Bülteni" çıkarılmaya başlandı. 11 sayı yayımlandı.

08-11 Haziran 1995 Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce Sinop'ta sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları temsilcileri, parlamenterler, gazeteciler ve akademisyenlerin katıldığı, "Türkiye'de Kadına Yönelik Politikaların Oluşturulması" konulu dört gün süren bir toplantı düzenlendi. 4. Dünya Kadın konferansı öncesi yapılan bu toplantıda, kurumsallaşma, siyasal alan, çalışma yaşamı, kadın sağlığı ve eğitim konularında kadına yönelik politikalar belirlendi.

17-19 Temmuz 1995- Avrasya ülkeleri kadınları arasındaki işbirliğini geliştirmek, Pekin Konferansında Türkiye ile birlikte hareket edebilmelerine yardımcı olmak amacıyla KSSGM ve Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı (TİKA) işbirliği ile "Pekin'e Giderken; Avrasya Ülkeleri Kadınları İşbirliği Kongresi" başlıklı bir toplantı gerçekleştirildi. Kongrenin sonuç bildirgesinde bir işbirliği grubu oluşturulması tavsiye edildi. Bu doğrultuda 27-29 Mart 1996 tarihleri arasında Ankara'da "Avrasya Ülkeleri Kadınları İşbirliği Grubu Birinci Toplantısı" gerçekleştirildi. Toplantıda bu işbirliğinin kurumsallaşması için bir protokol hazırlandı, protokolün yürürlüğe girmesi için yedi katılımcı ülkenin imzasının tamamlanması gerekmektedir.

30 Ağustos-8 Eylül 1995- Türkiye Pekin'de yapılan ve 189 ülkenin katıldığı 4. Dünya Kadın Konferansı'na katılarak taahhütleri çekincesiz olarak kabul etti.

Kasım 1995- Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından bölgedeki kadınların durumunun iyileştirilmesi ve kalkınma sürecine entegre edilmesi amacıyla planlanan Çok Amaçlı Toplum Merkezlerinin (ÇATOM) ilki Urfa'da açıldı. 2000 yılı itibarıyla bölgedeki sayısı 21'e ulaştı.

1996- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce, 4. Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen eylem planı ve taahhütler çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, gönüllü kadın kuruluşları, siyasal partiler, sendikalar, meslek örgütleri ve basının katılımı sağlanarak ulusal eylem planı hazırlandı.

1996- Kadın Çalışmaları alanında ilk yüksek lisans diploması İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı tarafından verildi.

1996- 4. Dünya Kadın Konferansında verilen taahhütler gereğince Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda gönüllü kadın kuruluşlarının katılımıyla kadın sorunlarının yoğunlaştığı dört alanda; eğitim, sağlık, hukuk ve istihdam komisyonları oluşturuldu.

29 Haziran 1996- Anayasa Mahkemesi Türk Ceza Kanunu'nun erkeğin zinasını suç olarak düzenleyen 441. maddesini anayasanın eşitlik ilkesine aykırılığı gerekçesiyle iptal etti. 27.12.1996 tarih ve 228600 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan kararda verilen bir yıllık süre içinde yasal düzenleme yapılmaması nedeniyle erkeğin zinası 27.12.1997 tarihinden itibaren suç olmaktan çıktı.

1996- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı bünyesinde "Kırsal Kalkınmada Kadın Daire Başkanlığı" kuruldu.

1997- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda 13 il valiliği bünyesinde "Kadının Statüsü Birimleri" kuruldu.

22 Mayıs 1997- Kadının evlendikten sonra kocasının soyadını almakla birlikte, kendi soyadını da kullanabilmesi Medeni Kanun'un 153. maddesinde yapılan değişiklikle sağlandı.

19 Kasım 1997 Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün önerisi üzerine İçişleri Bakanlığı'nca nüfus cüzdanlarında medeni hal kısmında "evli/ bekar/ dul/ boşanmış" gibi ifadelerin yerine sadece "evli" veya "bekar" ifadelerinin kullanılmasını düzenleyen genelge yayımlandı.

18 Ağustos 1997 Zorunlu temel eğitimi beş yıldan sekiz yıla çıkaran 4306 sayılı kanun yürürlüğe girdi.

13-14 Kasım 1997- Türkiye Cumhuriyeti, amacı uzman bakanların çalışma alanları ile ilgili konularda Avrupa Konseyi faaliyetlerine etkin bir şekilde katılmalarını teşvik etmek olan Kadın-Erkek Eşitliğinden Sorumlu Avrupa Bakanlar Konferansı'nın dördüncüsüne ev sahipliği yaptı. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce İstanbul'da gerçekleştirilen konferansa Avrupa Konseyine üye 40 ülkeden 38'i katıldı. 176 kişinin katıldığı konferans sonucunda üye ülkelerin eşitlik politikalarına yön verecek bir deklarasyon hazırlandı.

23 Haziran 1998- Anayasa Mahkemesi kadının

zinasını suç olarak düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun 440. maddesini anayasanın eşitlik ilkesine aykırılığı gerekçesiyle iptal etti. Gerekçeli karar 13.03.1999 tarih ve 23638 sayılı Resmî Gazetede yayımlandı.

17 Şubat 1998- 743 sayılı Türk Medeni Kanun'un yerini almak üzere Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan Türk Medeni Kanunu Tasarısı Adalet Bakanlığı ve Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün ortaklaşa yaptığı bir toplantı ile kamuoyunun bilgisine sunuldu.

21 Ekim 1998- Adalet Bakanlığı, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, ve kadın kuruluşlarının oluşturduğu gündem sonucunda bekaret kontrolünün, ancak takibi şikayete bağlı suçlarda, mağdurun rızası alınarak, ırza geçme gibi re'sen takip edilen suçlarda ancak hakim kararı ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise Cumhuriyet savcısının yazılı izni ile yapılabileceğini düzenleyen bir genelge yayınladı.

1998- İçişleri Bakanlığı'nca nüfus cüzdanlarında yapılan düzenlemeye paralel olarak Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nce verilen dul ve yetim tanıtım kartlarındaki "Emekliye Yakınlığı" bölümünde yer alan "dul kadın vb." ifadelerin yerine sadece "eşi, kızı, oğlu, annesi, babası" gibi ifadelerin kullanılması sağlandı.

1998- Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin ana hedefleri çerçevesinde

Türkiye'de kadının durumunu değerlendirmek amacıyla bir Araştırma Komisyonu kuruldu ve hazırlanan rapor kitap olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce yayımlandı.

17 Ocak 1998- Aile içi şiddete uğrayan kişilerin korunması için gerekli tedbirlerin alınmasını düzenleyen 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girdi.

1998- Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle aile reisinin beyanname vermesi esası kaldırılarak kadınların kocalarından ayrı olarak beyanname vermesi sağlandı.

1998- Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu tarafından Ankara Adliyesi içinde şiddete uğrayan kadınlara hukuki danışmanlık ve psikolojik destek hizmetleri vermek üzere Kadın Danışma Merkezi kuruldu.

1999- İstanbul Barosu Kadın Hukuku Komisyonu Kadın Hakları Uygulama Merkezi'ni kurdu.

20 Mart 1999- Barolar bünyesindeki Kadın Hakları/Hukuku Komisyonları arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla "Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonları Ağı (TÜBAKKOM)" kuruldu. Giderek artan komisyonların sayısı 2001 yılı itibarıyla kırk civarındadır. TÜBAKKOM bünyesindeki Kadın Danışma Merkezlerinin kurumsallaşmış olarak sayısı iki olmakla birlikte pek çok komisyon danışma hizmetleri de vermektedir.

Eylül 1999- Türkiye, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığı Önleme Sözleşmesi'ni onaylarken koyduğu aile hukukunu ilgilendiren 15 ve 16. maddelerine ilişkin çekinceleri kaldırdı.

1999- Kadın erkek eşitliği açısından önemli değişiklikler içeren Medeni Kanun Tasarısı hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunuldu.

16 Aralık 1999- Kadınların yaşadığı ayrımcı uygulamaların giderilmesine yönelik kurumsal mekanizmaların oluşturulması çalışmaları çerçevesinde Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve Norveç Büyükelçiliği işbirliği ile "Eşitlik Ombudu Ne Kadar İşlevsel? Norveç Deneyimi" konulu bir konferans düzenlendi.

14 Mayıs-14 Haziran 2000- Kadın sorunlarını gündeme getirmek, tartışmalara her yöredeki kadınların katılımını sağlamak amacıyla Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, valilikler, barolar, üniversiteler ve gönüllü kadın kuruluşlarının işbirliği ile ülke genelinde "2000 Yılı Kadın Toplantıları" adı altında panel, konferans, şenlik, sergi vb. yaklaşık 200 etkinlik gerçekleştirildi.

01 Mart 2000- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce yapılan çalışma çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde "Kadın Erkek Eşitliği Daimi Komisyonu" kurulmasına dair hazırlanan teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonunda görüşülerek, anılan Komisyon yerine "Kadın Erkek Eşitliğini İzleme Kurulu" kurulması yönünde karara varıldı. Kurulun oluşturulması TBMM içtüzüğünde değişiklik yapılmasına dair çalışmaların tamamlanmasını beklemektedir.

16 Mayıs 2000- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu işbirliği ile Avrupa Birliğine uyum

sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliği açısından Anayasanın değerlendirildiği "Avrupa Birliğine Giriş sürecinde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Kadın Erkek Eşitliği Politikaları" konulu panel düzenlendi.

5-9 Haziran 2000- Türkiye, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformunun sonuçlarının değerlendirilmesi, tam olarak uygulanmasının sağlanması, yeni eylem ve girişimlerin belirlenmesi amacıyla New York'ta yapılan "Kadın 2000:21.Yüzyıl İçin toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış" konulu Birleşmiş Milletler Genel Kurul Özel Oturumuna katıldı. Türkiye tarafından teklif edilen, kadın erkek eşitliği bakış açısının ana plan ve politikalara yerleştirilmesi, kota uygulamaları ve diğer araçlarla olumlu ayrımcılık politikalarının geliştirilmesi, erken ve zorla evlendirme ile namus cinayetlerinin kadınlara yönelik şiddet türleri arasında yer almasının yanı sıra diğer temel konulardaki önerilerin Sonuç Belgesinde yer alması sağlandı.

8 Eylül 2000- Ek İhtiyari Protokol Türkiye tarafından imzalandı. Onay aşaması için Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine alındı. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Ek İhtiyari Protokol ile Sözleşmenin taraf devletler tarafından ihlali durumunda kişilere ve kişilerden oluşan gruplara başvuru hakkı tanınmakta ayrıca uygulamaları denetlemek üzere Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Komitesine yapılacak şikayetleri kabul etme ve inceleme yetkisi tanınmaktadır.

26 Ekim 2000- Kadına yönelik uluslararası sözleşme ve konferanslarda, eşitlikçi bir toplumsal yaşamın gereği olarak vurgulanan ders kitapları ve müfredatın eğitimin ilk basamağından başlayarak cinsiyetçi öğelerden ayıklanması hedefi doğrultusunda Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce "Eğitim Materyallerinde Cinsiyetçi Öğeler" konulu panel ile "Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik 1928'den Günümüze" konulu fotoğraf sergisi düzenlendi. Toplantıya ilişkin dokümanların derlendiği "Eğitim Materyallerinde Cinsiyetçi Öğeler" adlı kitap ile ayrıca "Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik" adlı bir araştırma kitabı olarak yayımlandı.

24 Kasım 2000- Ülkemizde giderek artmakta olan töre cinayetlerine karşı kamuoyu oluşturmak üzere

"25 Kasım Kadınlara Karşı Şiddete Hayır Günü" nedeniyle Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve Şanlıurfa Valiliği işbirliği ile "Kadına Yönelik Şiddet" konulu bir panel düzenlendi. Panel resmi düzeyde töre cinayetlerine karşı duruşun zeminini oluşturdu.

17 Şubat 2001- Türk Medeni Kanunu'nun yıldönümü nedeniyle TBMM Adalet Komisyonunda görüşülmekte olan Medeni Kanun Tasarısının eşitlikçi özünün korunarak yasallaşması için Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve kadın kuruluşları tarafından kamuoyu oluşturma faaliyetlerinde bulunuldu. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce "Türk Medeni Kanunu'nun Kabulününün 75. Yıldönümü 2001 Gündemimiz: Tasarının Yasalaşması" konulu, tasarı ile öngörülen değişikliklerin değerlendirildiği bir panel gerçekleştirildi.

Kadın dernekleri ve diğer sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla "Medeni Yasa Tasarısı İçin Hep Birlikte" yürüyüşü gerçekleştirildi.

Nisan 2001- Kadın ve aileden sorumlu Devlet Bakanlığı ve Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün katkılarıyla Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Raporu'nda, eşitlik politikaları için bir alt yapı oluşturulması, hazırlanan tüm plan ve politikaların bu madde ile uyumlu olması gerekliliğinin sağlanması, aynı zamanda devletin eşitliği sağlamak için olumlu ayrımcılık dahil her türlü tedbiri almasının yolunu açmak üzere Anayasanın eşitlik ilkesini düzenleyen 10. maddesine bir fıkra eklenmesi önerisi; ulusal mekanizma olan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü teşkilat yasaasının çıkarılması; farklı statü hukukuna bağlı olarak çalışanların doğum izinlerine ilişkin farklı düzenlemelere son verecek ve ebeveyn izni müessesesini tesis

edecek kanun tasarısının yasallaşmasının yanı sıra ilgili her konuda işbirliğine gidilmesini öngören kısa ve uzun vadeli hedeflerin yer alması sağlandı.

16 Mayıs 2001- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce, Kadın-Erkek Eşitliğini Ana Plan ve Politikalara Yerleştirme Stratejisini benimseyen ülke örnekleri konusunda bilgilenecek üzere Hollanda Sosyal İşler ve Çalışma Bakanlığı Devlet Sekreteri'nin deneyimlerini aktardığı "Kadın-Erkek Eşitliğini Ana Plan ve Politikalara Yerleştirme: Hollanda Deneyimi" başlıklı bir konferans düzenlendi.

21 Haziran 2001- TBMM Adalet Komisyonunca kabul edilen Türk Medeni Kanunu Tasarısı Genel Kurula sevk edildi.

27-29 Haziran 2001- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce, Norveç Büyükelçiliğinin katkılarıyla Ankara'da "Türkiye'de Kadın Politikaları ve Kurumsallaşma" konulu bir toplantı gerçekleştirildi. Toplantıya ilgili kamu kuruluşları, üniversitelerin Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri ile gönüllü kadın kuruluşları temsilcileri katıldı. Toplantıda, hukuk, eğitim, çalışma yaşamı ve şiddet başlıkları altında çalışma grupları oluşturularak önümüzdeki dönem için hedefler belirlendi.

22 Kasım 2001- Yeni Türk Medeni Kanununun TBMM tarafından kabulü

1 Ocak 2002- Yeni Türk Medeni Kanununun yürürlüğe girmesi

30 Temmuz 2002- CEDAW Ek İhtiyari Protokolünün onaylanması

